

Praksisbeskrivelse

Redning af menneskeliv og afværgelse af større materielle og kulturelle tab

Indhold	1
Udbetaling af erstatningsydelserne.....	3
Skader opstået ved redningsforsøg som en del af arbejdet og i forbindelse med arbejdet, jf. § 25	
Tilskadekomst ved redningsforsøg i sammenhæng med arbejdet, jf. § 4, stk. 2, nr. 3.....	6
Tilskadekomst ved forsøg på at afværge større materielle og kulturelle tab, jf. § 4, stk. 2, nr. 3 .	7
Tilskadekomst ved forsøg på redning af menneskeliv uden sammenhæng med arbejde, jf. § 4, stk. 2, nr. 4.....	9
Definition af forsøg på redning af menneskeliv.....	10

Indhold

Hvis en person kommer til skade under et forsøg på at redde et andet menneskes liv, vil skaden være omfattet af arbejdsskadesikringsloven. Det gælder både, hvis personen forsøger at redde et menneskeliv i forbindelse med sit arbejde og hvis personen forsøger at redde et andet menneskes liv uden at forsøget har sammenhæng med arbejdet.

Selvom alle personer er omfattet af arbejdsskadesikringsloven, når de forsøger at redde et andet menneskes liv, har det betydning, om forsøget sket i forbindelse med ens arbejde eller ej. Årsagen er, at det er forskel på, hvem der skal betale for eventuelle ydelser efter loven, som tilskadekomne skal have som følge af skaden.

Skader sket som led i ens arbejde

Udgangspunktet når der sker en skade i forbindelse med, at en person udfører sit almindelige arbejde er, at skaden er omfattet af arbejdsskadesikringslovens § 2. Det vil sige, at udgangspunktet er, at skader sket under forsøg på redning af menneskeliv i forbindelse med ens arbejde, er omfattet af lovens § 2, uanset om det er en naturlig del af ens arbejde at redde mennesker eller ej. I disse tilfælde vil arbejdsgivers forsikringselskab betale for de ydelser, som man har ret til efter loven.

Der kan være undtagelser til udgangspunktet, hvis forsøget på redning af menneskeliv fx sker uden for arbejdspladsens område. Hvis skaden sker uden for arbejdspladsens område, kan skaden i stedet være omfattet af lovens § 4, stk. 2, nr. 3. Hvis skaden behandles efter denne regel, er det staten, som betaler udgifterne.

Skader der sker, hvis en person forsøger at forhindre større materielle og kulturelle tab er også omfattet af arbejdsskadesikringslovens § 2, når forsøget sker i forbindelse med, at redningspersonen er på arbejde.

Skader som sker uden nogen sammenhæng til arbejdet

Man er også omfattet af arbejdsskadesikringsloven, hvis man kommer til skade under forsøg på at redde et andet menneske, når man ikke er på arbejde. Det vil sige, at man er omfattet af loven, når man forsøger at redde et menneskeliv, selvom forsøget ikke har noget med ens arbejde at gøre.

Denne praksisbeskrivelse beskriver de overvejelser, man skal gøre for at finde ud af, om en person er omfattet af arbejdsskadesikringsloven efter

- § 2
- § 4, stk. 2, nr. 3 eller
- § 4, stk. 2, nr. 4.

Praksisbeskrivelsen beskriver også, hvem der er pålagt udgifterne til erstatningerne. I modsætning til forsikringselskabernes erstatningspligt, når personen er omfattet efter § 2, er staten pålagt udgifterne til erstatninger efter § 4. Der er forskellige fremgangsmåder for udbetalingerne alt afhængig af, om redningsforsøget er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3 eller § 4, stk. 2, nr. 4.

Praksisbeskrivelsen indeholder også en beskrivelse af, hvordan personer, hvis arbejde består i redning af menneskeliv, er dækket i forbindelse med skader, der opstår i forbindelse med redningsforsøg både på arbejde og i fritiden.

Endelig slutter praksisbeskrivelsen af med nogle eksempler på, hvad der skal til for at anse selve redningen som tilstrækkelig til at være omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3-4.

Udbetaling af erstatningsydelse

Hvem der udbetaler erstatningen afhænger af, om den tilskadekomne er omfattet af § 2 eller § 4, stk. 2, nr. 3-4. Derfor er det vigtig at få fastslået, hvilken bestemmelse der gælder i det enkelte tilfælde.

Bestemmelsen	Kriterier for anvendelse af bestemmelsen	FS og forsikringstype på sagen
§ 2, stk. 1	<ul style="list-style-type: none"> • Tilskadekomne er på arbejde • Tilskadekomne har det som sit almindelige arbejde at forsøge at redde menneskeliv (læger, sygeplejersker og andet sundhedspersonale) • Tilskadekomne har ikke redning som del af sit arbejde, men redningen sker i forbindelse med udførelse af arbejde for sin arbejdsgiver. Redningen sker i naturlig sammenhæng med den arbejdsopgave tilskadekomne udfører for arbejdsgiver. Det kan fx være en pædagog der redder et barn, som er ved at blive kvalt i maden. 	FS: Arbejdsgivers forsikringsselskab/forsikringsenheden

<p>§ 4, stk. 2, nr. 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tilskadekomne er på arbejde • Arbejdet består ikke til dagligt i redning af menneskeliv • Skade sker dog i sammenhæng med arbejdet men ikke som en del af arbejdet, men ikke som en del af det arbejde, der udføres i arbejdsgivers interesse. Det kan fx være en advokat, som er gået ud på gaden og forsøger at redde en person, der er blevet påkørt på cykel. • Omfatter skader opstået i forbindelse med <ul style="list-style-type: none"> ○ forsøg på både redning af menneskeliv, ○ forebyggelse af ulykker eller ○ afværgelse af større materielle og kulturelle tab 	<p>FS: arbejdsgivers forsikringsselskab/forsikringsenheden udbetaler erstatningen, som dog efterfølgende får refusion fra AES for § 11 udgifter.</p> <p>Refusionen sker på opfordring fra forsikringsselskabet.</p> <p>Hvis et selskab har krav på refusion, skal sagen til bogholderiet, som sørger for at udbetale refusionen til selskabet.</p>
<p>§ 4, stk. 2, nr. 4</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tilskadekomne er ikke på arbejde, da vedkommende kommer til skade ved forsøg på redning af menneskeliv • Omfatter kun redning af menneskeliv 	<p>FS: FS61 (Bogholderiet sørger for alle udbetalinger)</p>

Skader opstået ved redningsforsøg som en del af arbejdet og i forbindelse med arbejdet, jf. § 2

Læger og andet redningspersonale, jf. § 2:

Hvis tilskadekomne er ansat i en funktion, hvor redning af menneskeliv er en naturlig del af arbejdet, og vedkommende kommer til skade i den forbindelse, vil hændelsen høre under § 2. Årsagen er, at skaden sker i forbindelse med tilskadekomnes arbejde, og hændelsen er omfattet af loven, på samme vis som fx en tømrer, der kommer til skade ved at hamre sig over fingrene.

For læger og sygeplejersker, som er ansat på et hospital, eller for personer ansat i et redningskorps gælder, at redning af menneskeliv er en del af deres arbejde. Kommer disse personer til skade i forbindelse med redning af menneskeliv på arbejdet, er de direkte omfattet af § 2, hvor arbejdsgivers forsikringsselskab afholder udgifterne.

Øvrige pleje- og omsorgsarbejdere, jf. § 2:

Der vil imidlertid være en række personer, såsom SOSU-assistenter og hjemmehjælpere, hvor forsøg på redning af menneskeliv er en naturlig del af deres arbejde. Selvom deres opgaver primært er plejeopgaver, kan de komme til at stå i situationer, hvor de skal iværksætte de indledende forsøge på at redde liv som en naturlig og forventelig del af deres arbejde. De er ofte de første på stedet, når en plejehjemsbeboer eller lignende f.eks. falder om.

Redningsforsøg som sker i forbindelse med udførelse af arbejdet for arbejdsgiveren vil direkte være omfattet efter § 2.

Ansatte hvis arbejde ikke er redning, pleje o.l. jf., § 2

For ansatte som ikke falder i ovenstående kategorier vil forsøg på redning af menneskeliv også falde ind under § 2, når redningsforsøget sker i forbindelse med udførelse af arbejdet for arbejdsgiveren.

Eksempel 1

Principafgørelse 10-18 sag nr. 2

En mekaniker blev fastklemmt under en bil på et autoværksted, og kollegaen fik vedvarende rygsmertter, da han løftede bilen for at flytte den fastklemte mekaniker. Ankestyrelsen vurderede at redningsforsøget ikke var omfattet af § 4 stk. 2. nr. 3, men af ASL § 2, da tilskadekomne var antaget til at udføre arbejde i arbejdsgiverens tjeneste og ulykken skete i forbindelse med dette arbejde.

Det samme gælder i forhold til at forebygge ulykker eller afværge større materielle og kulturelle tab. Det vil sige at handlinger i forhold til at begrænse en ulykke eller skade vil være omfattet af § 2 når skaden sker i forbindelse med udførelse af arbejde for arbejdsgiveren.

Eksempel 2

Principafgørelse 10-18 sag nr. 1

Tilskadekomne var i gang med kantsprøjtning af emner, da der opstod røgudvikling, som han forsøgte at slukke med en pulverslukker. Herefter opstod en eksplosion og tilskadekomne blev slet forbrændt. Den materielle brandskade blev opgjort til 65 millioner kroner. Ankestyrelsen vurderede at der ikke var tale om forsøg på redning af menneskeliv, forebygge ulykker eller afværge større materielle og kulturelle tab. De tillagde det afgørende betydning, at tilskadekomne var antaget til at udføre arbejde i arbejdsgiverens tjeneste, og at ulykken indtraf i forbindelse med dette arbejde. Det forhold at tilskadekomne vedvirkede til at begrænse omfanget af ulykken kunne ikke i sig selv føre til, at tilfældet skulle henføres under bestemmelsen om redning af menneskeliv m.m. Skaden var omfattet af § 2, da skaden skete i forbindelse med udførelse af arbejde for arbejdsgiver.

Tilskadekomst ved redningsforsøg i sammenhæng med arbejdet, jf. § 4, stk. 2, nr. 3

En person, der er på arbejde og kommer til skade i forbindelse med forsøg på at redde menneskeliv, vil være omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, hvis redningsforsøget ikke sker i forbindelse med arbejdet for arbejdsgiveren.

Rednings-/afværgelsesforsøget skal ske i sammenhæng med tilskadekomnes arbejde. Dette indebærer, at redningsforsøget sker, mens vedkommende er beskæftiget med arbejde, hvor han er sikret.

Hvis der ikke er en tilknytningen mellem personen i fare, og arbejdet, vil redningsforsøget oftest være omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3. Det gælder fx hvis hjælpen ydes til en tilfældig forbipasserende. Det gælder, uanset om hændelsen indtræder på arbejdspladsen.

Eksempel 3

Principafgørelse U-10-08

En leder for en gruppe hjemmehjælpere blev tilkaldt af sine medarbejdere, der prøvede at hjælpe en tilfældig forbipasserende kvinde, som havde fået kramper. Kvinden havde fået et ildebefindende, mens hun opholdt sig på den arbejdsadresse, hvor hjemmehjælperne og lederen holdt til. Lederens opgave var at rådgive og vejlede hjemmehjælperne. Da lederen

forsøgte at bistå kvinden, blev lederen bidt i hånden. Ankestyrelsen fandt, at lederen kom til skade på et tidspunkt, hvor hun forsøgte at redde menneskeliv, og at handlingen ikke skyldtes hendes ansættelse som leder af hjemmehjælpen i Kommune T, men dog skete i forbindelse med arbejdet. Tilfældet var derfor omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3.

Tilskadekomst ved forsøg på at afværge større materielle og kulturelle tab, jf. § 4, stk. 2, nr. 3

Ud fra bestemmelsens ordlyd er det et krav, at der er tale om både materielle og kulturelle værdier. Det vil sige, at der *skal* være tale om en kulturel værdi for, at afværgningsforsøget er omfattet af loven. Spørgsmålet er så, hvad der er større materielle og kulturelle værdier. Der er ikke meget praksis om dette, men for eksempel kan en almindelig bil eller penge ikke anses for at være kulturel værdi, hvorimod Christiansborg og guldhornene er af både materiel og kulturel værdi.

Dette betyder, at hvis en ansat hjælper med at slukke en større brand på arbejdspladsen, vil den ansatte være omfattet af § 2 og ikke af § 4, stk. 2, nr. 3. Årsagen er, at en almindelig bygning ikke har en kulturel værdi, som gør at redningsforsøget er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3. Endvidere er det i arbejdsgiverens interesse, at de ansatte hjælper med at redde bygningen, og dermed falder redningsforsøget ind under § 2.

Det er endvidere et krav, at forsøget sker i sammenhæng med arbejdet på samme måde som ved forsøg på at redde menneskeliv.

Eksempel 4

En vejarbejder udførte vejarbejde i nærheden af Den Lille Havfrue, da han opdagede nogle mistænkelige personer kredse om Havfruen. Personerne medbragte økser, og de begyndte at slå løs på Havfruen. Vejarbejderen skyndte sig ned til Havfruen, hvor han forsøgte at få gerningsmændene til at stoppe deres foretagende. I den forbindelse fik han flere knyttnæveslag i hovedet og en flænge i højre øjenbryn. Tilfældet er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3. Årsagen er, at Den Lille Havfrue er af større materiel og kulturel værdi, samt tilfældet skete i forbindelse med vejarbejderens arbejde. Betingelserne er derfor opfyldt.

Eksempel 5

En vejarbejder udførte vejarbejde udenfor Nationalmuseet, da han opdagede, at der var udbrudt brand inde på museet. Vejarbejderen skyndte sig ind for at hjælpe med at slukke branden. I den forbindelse blev han voldsomt forbrændt. Tilfældet er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, idet Nationalmuseet er en større materiel og kulturel værdi, og tilfældet skete i sammenhæng med vejarbejderens arbejde.

Anderledes ville det have været, hvis vejarbejderen havde været ansat på museet, da han hjalp med at slukke branden. I dette tilfælde ville han være omfattet af § 2 og ikke § 4, stk. 2, nr. 3. Årsagen er, at brandslukningen skete i arbejdsgiverens interesse til trods for, at der er tale om

en kulturel værdi.

Havde vejarbejderen hjulpet med at slukke en brand i en almindelig bygning, som ikke havde kulturel værdi, ville tilfældet ikke være omfattet af loven, hverken § 2 eller § 4, stk. 2, nr. 3, medmindre redningsforsøget skete for at redde menneskeliv.

Eksempel 6

En gartner var ved at tanke bilen mellem to arbejdssteder. I den forbindelse fik hun øje på et igangværende biltyveri, hvor en biltyv forsøgte at køre af sted, mens ejeren råbte, at biltyven skulle stoppe. Gartneren løb herefter over til bilen og satte sig ind på passagersædet. Bilen kørte med åben dør ind i en bygning, og døren smækkede op i gartnerens højre overarm, der brækkede. Tilfældet er ikke omfattet af § 2, da tilskadekomsten ikke skete som følge af arbejdets forhold eller i arbejdsgiverens interesse. Tilfældet er heller ikke omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, da der var tale om tyveri af en bil, som ikke kan sidestilles med større materielle og kulturelle tab.

Læger og sygeplejersker vil kunne blive omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, hvis de i sammenhæng med deres arbejde kommer til skade i forsøget på at afværge større materielle og kulturelle tab. Årsagen er, at afværgelsesforsøg ikke er at betragte som deres arbejde, derfor er de dækket i samme omfang som andre.

Eksempel 7

En læge var en dag, som del af sit arbejde, til en international lægekongference i KB-Hallen. Pludselig antændtes en halogenlampe ude i forhallen, og der udbrød brand. Kort tid efter stod hele KB-Hallen i flammer. Lægen var den sidste mand på stedet og greb en pulverslukker og forsøgte forgæves at slukke flammerne. Han blev i den forbindelse ramt i hovedet af en nedfalden bjælke og faldt bevidstløs om. Tilfældet er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, idet lægen var på arbejde, da skaden skete, og han forsøgte at afværge et større materielt og kulturelt tab, nemlig KB-Hallen.

Anderledes ville det have været, hvis lægen kom til skade i forbindelse med, at han forsøgte at redde menneskeliv. I dette tilfælde ville han være omfattet af § 2, idet han var på arbejde, og hans arbejde består i redning af menneskeliv.

Hvis lægen var på arbejde og kom til skade i forbindelse med forsøg på at redde en almindelig bygning, som ikke havde en kulturel værdi, ville han falde uden for loven, da det hverken er en del af hans almindelige arbejde (§ 2) eller opfylder det materielle kriterium om at være under forsøg på at afværge større materielle eller kulturelle tab (§ 4, stk. 2, nr. 3).

Tilskadekomst ved forsøg på redning af menneskeliv uden sammenhæng med arbejde, jf. § 4, stk. 2, nr. 4

Tilskadekomne kan også være dækket, selvom redningsforsøget ikke foregår i sammenhæng med arbejde. Bestemmelsen omfatter udelukkende tilskadekomst ved forsøg på redning af menneskeliv og ikke forsøg på at afværge materielle og kulturelle tab.

Eksempel 8

En kvinde kom kørende på en landevej, da hun overværede en soloulykke, hvor en anden bilist mistede herredømmet over sin bil og endte i grøften. Hun standsede straks for at hjælpe. Bilens mandlige fører var bevidstløs, og der var røgudvikling fra den stærkt beskadigede bil. Bilens døre var beskadigede og kunne ikke åbnes. Den kvindelige bilist blev derfor nødt til at sparke forruden ind for at komme den bevidstløse mand til undsætning. Med stort besvær lykkedes det at få manden ud. Hun lagde manden i aflåst sideleje og tilkaldte en ambulance. Den kvindelige bilist opdagede nu, at hun havde fået en lang dyb flænge i højre ben og havde smerter i højre skulder og ryggen. Tilfældet er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 4, idet tilfældet skete uden sammenhæng med den kvindelige bilists arbejde.

Autoriserede læger og sygeplejersker er omfattet af autorisationsloven. De har en udvidet pligt til at hjælpe andre i nød, idet deres evner til at hjælpe rækker længere end andres. Det betyder dog ikke, at læger og sygeplejersker altid er omfattet af § 2 ved redning af menneskeliv. De falder ind under § 4, stk. 2, nr. 4, hvis de kommer til skade ved forsøg på redning af menneskeliv uden for arbejdet. I de tilfælde vil læger eller sygeplejersker være omfattet i samme omfang som andre af § 4, stk. 2, nr. 4.

Årsagen er, at redning af menneskeliv i fritiden ikke kan anses for værende en følge af arbejde eller de forhold, det er foregået under, jf. § 5. Desuden er mange læger selvstændige erhvervsdrivende, og hvis de ikke har tegnet arbejdsskadeforsikring, vil de i princippet ikke være sikret ved tilskadekomst i forbindelse med redning af menneskeliv i deres fritid. De ville altså være dårligere stillet end andre, som ikke er læger eller lignende, og det er ikke hensigten med loven.

Eksempel 9

I forbindelse med en sommerferie på Sydøen, var en læge ude at gå en tur ved stranden, da hun fik øje på en person, som havde fået hjertestop. Lægen forsøgte at genoplive personen. Uheldigvis kom der et voldsomt vindstød, som væltede en parasol ned i lægens hoved, og hun fik en flænge i hovedet. Tilfældet er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 4, idet tilfældet sker uden sammenhæng med lægens arbejde.

Definition af forsøg på redning af menneskeliv

Når det er fastslået, at sagen skal bedømmes efter den ene eller anden bestemmelse, skal der foretages en konkret vurdering af, om der er tale om forsøg på at redde menneskeliv.

Højesteret har i en ældre sag fra 1961 taget stilling til om, det er et krav, at der skal være tale om faktisk livsfare for en anden persons liv. Se UfR.1961.344.H. Højesteret fandt, at det er tilstrækkeligt, at skaden er sket for at afværge *påregnelig* livsfare for en anden eller andre personer. Det er altså ikke nødvendigt, at den person, som tilskadekomne forsøgte at redde, rent faktisk var i livsfare, for at forsøget er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3-4.

Det afgørende er, om tilskadekomne opfattede, at der var fare for en anden persons liv. Det vil sige, at tilskadekomnes subjektive vurdering af situationen spiller en stor rolle. Den subjektive vurdering af situationen er dog ikke altafgørende, idet der skal være en objektiv indikator for, at tilskadekomne havde grund til at tro, at der var fare for en anden persons liv. Det beror altid på en konkret vurdering i hver enkelt sag.

Eksempel 10

En værkfører var ansat på et gasværk, og han skulle foretage rensning i en betongrube. I forbindelse med arbejdet blev han forgiftet af udstrømmende generatorgas, og han mistede bevidstheden. En kollega (hjælper 1) gik ned i gruben for at redde værkføreren op, men hjælper 1 blev også forgiftet. Herefter tilkaldte en anden kollega (hjælper 2) hjælp og kravlede ned i gruben. Også hjælper 2 mistede bevidstheden. Hjælpen kom, og de tre ansatte blev reddet op af gruben. Værkføreren døde, og dødsfaldet var omfattet af § 2. Hjælper 1 afgik også ved døden, og hjælper 2 blev svært psykisk skadet af hændelsen. Hjælperne var omfattet af § 2, da redningsforsøget skete i forbindelse med udførelse af arbejdet for arbejdsgiveren. Eksemplet illustrerer, at hjælperne kom til stedet, hvor de så deres kollegaer ligge bevidstløse nede i betongruben. Hjælperne kunne ikke på tidspunktet for redningsforsøget vide, om først værkføreren og bagefter hjælper 1 rent faktisk var i livsfare. Der var dog stærke objektive tegn på, at de var i livsfare. Det vil sige, at der både var subjektive og objektive tegn på, at der var fare for andre personers liv.

Eksempel 11

En ung mand kom kørende på en vej og fik øje på en bil, som lå på hovedet i grøften. I den forulykkede bil var der en mand og en kvinde. Kvinden virkede lettere hysterisk og skreg. Den unge blist løb hen til bilen for at hjælpe. Manden i den forulykkede bil stod ud af bilen og slog den unge bilist, hvorved han brækkede næsen. Sagen var omfattet af § 4, stk. 2, nr. 4, idet der var tale om en subjektiv farefuld situation, og de objektive indikatorer var i overensstemmelse med den subjektive opfattelse af situationen.

Eksempel 12

Principafgørelse 182-12: Umiddelbart foran tilskadekomnes arbejdsplads skete en trafikulykke, hvor en cyklist blev påkørt. Tilskadekomne løb ud for at hjælpe efter opfordring fra vagten på arbejdspladsen, og han hjalp med at dirigere trafikken uden om ulykken på den stærkt trafikerede vej, indtil politiet nåede frem. I den forbindelse blev han påkørt af en bilist.

Ankestyrelsen udtaler, at der var behov for at dirigere trafikken uden om ulykkesstedet, og at dette skete som et led i redning af menneskeliv. Opgaven med at dirigere trafikken var ikke en del af arbejdet, hvorfor han ikke var omfattet af loven i medfør af § 2. Derimod var han omfattet af § 4, stk. 2, nr. 3, idet han deltog i forsøg på redning af menneskeliv, uden at forsøget var en del af arbejdet, idet forsøget skete i sammenhæng med arbejdet.

Principafgørelsen slår fast, at forsøg på redning af menneskeliv kan være mere end selve udøvelsen af førstehjælp. Den tidsmæssige sammenhæng til den oprindelige ulykke, forholdene omkring ulykken, tilskadekomnes opgave i forbindelse med egen tilskadekomst og formålet om at forebygge yderligere skade er momenter, der indgår i denne vurdering.